

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ برنشر اولنور

مندرجات

فؤاد پاشا قوناخی نصل مالیه دائرہ سی اولدی عبدالرحمن شرف
تعلیمات شہید علی پاشا محمد غالب
قویون آطہ لری اوکنده کی دکیز حربی وساقزک قور تاریخیشی . صفوت
ابراہیم متفرقہ دوکتور قاراچون
» ذیل انجمن
روم سلجوق دولتنک انقراضیله تشکل ایدن طوائف ملوک . احمد توحید
تفرقہ : تاریخ سلطان محمد خان ثانی؛ مؤلفی قریتووولوس . مترجمی قارولیدی

فیئانی ۵ غروش

استانبول

مطبعہ عثمانیہ شہنائی

مطبعہ عثمانیہ شہنائی

۱۳۳۸

فؤاد پاشا قوناغی نصل مالیه دآره سی اولدی

عصر سابق اواسطه قدر دفتردار قیوسی اولان شمیدیکی شهر اماماتی بناسنی ترك ایتدکن صکره مالیه نظارتی باب هایون داخلنده کی دائره لره [۱] وبعده دارالفنون اولمق اوزره انشا و الیوم عدلیه نظارتی طرفدن اشغال اولنان بنایه نقل ایدرک نهایت الامر الحاله هذه بولندینی فؤاد پاشا قوناغده قرار قیلش و مذکور قوناغک مالیه نظارتی اتخادی پادشاه زمانک یوسف کامل پاشاده افطاری کیجه سی تقرر ایتش اولمقله و قعیه ی حکایه ایده جکر و سبی ایوجه آکلانلق ایچون بعض تفصیلاته دخی کیریشه جکر .

۱۲۸۴ رمضانک ایلك جمعه سلاملنی کوبری باشنده کی یکی جامعده اجرا بیوردقدن صکره سلطان عبدالعزیز خان حضرتلری باب سرعکری به تشریف بیوردیلر و او آقشام وکلا ایله برابر یوسف کامل پاشاده افطار ایتکی آرزو و اراده ایتدیلر . کیفیت درحال پاشای مشارالیه و وکلا به خبر ویرلدی .

معلوم اولدینی اوزره یوسف کامل پاشا عن اصل عربکیرلی اولوب عنفوان شبانده برمدت استابولده اقلام شاهانه به دوام ایلیه رک بعده مصره کیش و مصرده دخی خدمات قلمیه ده بولنه رق اقدار و روتی ایله محمد علی پاشانک منظور و مقبولی و نهایت دامادی اولش ایدی . اوائل عهد عبدالحمید خاتیده حرمنی و اقبالی ترك و مصر ایله علاقه یی قطع ایلیه رک در سعاده کلوب تزد دولت علیه ده دخی نائل اعزاز و اکرام اولش و بالآخره رشید پاشا توسطیله حرمی زینب خانم ایله آره سی بولنوب

[۱] باب هایون داخلنده بولنان بو بنا کافه مشتلاقی و قارشوسنده کائن مصارفات نظارتیله برابر ۱۲۸۳ تاریخنده محرق اولمدر .

و تجدید نکاح اولنوب برلکده استانبولده امرار ایام ایلمشدر . زینب خانم تقود و فیره صرفیله سلطان بایزید جوارنده مرکیجیلر قیوسنده ترینات و تقریبات داخله سیله مشهور و الحاله هذه دارالفنون شعباتی مشتمل اولان جیم قوناغی یابدیرمشدر [۱] افطار سنیه بوقوناغده اوله جق ایدی .

افطار طولایسیله کامل پاشا حقنده شایان بیوریلان بوالقعات معالی غایات عیجا طوغریدن طوغری قریحه شاهانه دمی سابع اولدی یوقه قرناک کوشی و تلقیاتیده انضمام ایتدیمی ؟ اول باول بونقطه یی حل ایدلم . زینب خانم سخا ایله طامش اصحاب ثروت و یساردن واکا اضافله کامل پاشادخی الی آچیق واحسانی مبذول کر مکاراندن و هرا یکی اوفاق برالتفات هایونه بیوک قیمت و یرر قدر شناسان بندکاندن اولمق حبسیله کاشانه صدق آشیانه لرنده بر کره جک اولسون مهر سلطنتک رخشان و فرق مباحاتلرینک پیوسته اوج فرقدان اولسی اسباب و مقدماتی اولدن حاضرلش اولملری و بونک ایچون مقربانی ربوده دانه تقود جود ایتلمری خاطره کلیر . حتی سرقرنا جمیل بکک (مشیر نامق پاشا زاده جمیل پاشادر) و سرکیلاری سعید بکک کامل پاشایه مجلوب اولدققرینه دائر بر روایتده واردر . قوناغه تشریف شهریاری بونلره واسع بر باب احسان و عاطفت کشاد ایده جکی طبعیدر .

[۱] بوقوناغ محلی وقعه سلیم خان ثالثده اتلاف ایدیلان والده کتخداسی مشهور یوسف اغانک اولوب صکره مصر قیو کتخداسی نجیب افندی (صدر اسبق عمود ندیم پاشانک پدردر) ودها صکره نقیب الاشراف تحمین بکه (قبریس محصلی مشهور محمد اغانک محمدومیدر) کچدکدن صکره زینب خانیه انتقال ایتشددر . نجیب افندی قدمای رجال دولندن مرعی الحاطر برذات اولقله سلطان عمود خان ثانی حضرتلری بالدقعات قوناغی تشریف ایله صاحبی تلطیف ایلمشدر حتی قوناغک آلتنده برتوتونجی دکاننده دخی اوتوردینی اولمشدر . ارتحال عمود خاتیدن صکره دخی ایام رمضانده مذکور دکانک اوکنه بریشیل پرده چکیلور و کویا تشریف پادشاهی به انتظار اولنور ایدی .

استطراد اوله رق شونی علاه ایدم که بیوک حریرلر ده پادشاه کلنجہ آتشک سوئمنه خلق معتقد اولدیغندن وقتیلہ طول مدت معزول قالان کبرای مأمورین سرا ی هایوندن ال طو توب خانہ لرینک بولندیغی محله یه قریب بر حریق وقوعنده قرنا پادشاه حضر تلیغی اختیار زحمتله محل حریره تشریفه ترغیب ایدر لر و ذات شاهانہ یی « اقدم شوراده فلان بنده کزک قوناقی وار » دیو برای آرام معزول اولان ذاتک خانہ سنه کوتورہ رک بو واسطه ایله او ذات حقدہ نیر توجهات و تعطفات شهر یارینک از سرنو لمعانه خدمت ایدر لر ایمش .

۱۲۸۴ افطارنده بو اصولک موقع تطیفه قوندیغه ارباب و قوف و وثوق قائل اولمور و کامل پاشانک طرف سلطته قارشو وضع و طوری دخی بو مثللو مراجعاتدن استغسانه حکم ایتدیریور چونکه پاشای مشار الیه جلب رضای پادشاهی یی عن صمیم القلب التزام ایدر و ایضای وجیه مراعاتده و اظهار وظیفه عبودیتده اقرانه مسابقت ایلر ایدی . حتی ۱۲۷۹ واسطده فؤاد پاشانک صدارتدن استغفای معهودی که کافه و کلا صدارتی قبول ایتمامکه بینلرنده متفقاً سوز ویرمشر ایدی ایشته بو استغفا و اتفاق اوزرینه نورس پاشایه وارنجبه و کلانک هیچ بری مهر صدارتی قبول ایتماش ایکن کامل پاشا طیانه میوب عهد و میثاقی بوزمش [۱]

[۱] کامل پاشانک صدارتی ۱۵ رجب ۱۲۷۹ ده در . تاریخ ییتی بودر : « آفتاب سلطنت رمز ایدی بر تاریخ نو * بدر کاملدر بو کوندن برج صدراک طاللی »

فؤاد پاشا، کندوسی توبدایدوب طوقوناقلی برلری عالی پاشا قلمیلہ تصحیح اولنان معهود استغفانامده دولت علیه نك احوال داخلیه سنی، وضعیت خارجه سنی، باخصوص مضایقه مالیه سنی پک آجی صورتده تصور ایتدکن و اداره ملکیه سنه رابطه ویرمدکیه و تبعه سنی خشنود ایدہ جک بر اصول سیاسته توسل ایتدکیه و امور مالیه سنی بوله قومدقجه و اجر آتک جدیدنه دول معظمه جه قناعت کتیرمدکیه عاقبتی وخیم اولدیغی پاشه قاقه سوبلدکن صکره ده نهایتنده جل آتیه یی ایراد ایدر: « و برده خدمت فاخره حضرت شاهانہ ده بولنان بندکانک سرمایه فخر و مباهاتی و مابه الحیاتی

وخاقان مغفوری بر بیوک صیقندیدن قورتارمش ایدی . بناءً علیه کامل باشانک حال وشائی ودرجہ اخلاصی نزد شاهانہ دہ معلوم اولمغله واسطہ بہ حاجت یوغدی .

کالم افطار بختہ : کامل پاشا یوم مذکورده فاتح جامع شریفندہ بولندیغندن مہرداری محمد افندی (اطہلر متصرفلغندن منفصلاً کچن سنہ وفات ایدن محمد امین پاشادر) علی العجلہ کندوسنہ مزده یی کوتوردی . کامل پاشا عودتہ تہیات لازمہ دہ بولنلمنی کتخداستہ تہیہ ایتدکن صکرہ [۱] قوناغک قپوسی اوکنده وحتی قپوجی کلبہ سندنہ تشریف

حظرندہ وثوق وتوجہ حضرت شہنشاہی اولمغله بوشرف جہانقیمتدن محروم اولان ہرکم ابہ نہ یابہ ونہ قدر چاکشہ خدمت کورمک شورلہ طورسون ہرشیدن اعز اولان مصلحت دولتی سکتہ بہ دوشورہ جکندن ووقتیلہ ییلدیکنی ییلدیبرمامک وبلاخرہ ایض چارہ قبول ایتز درجہ بہ کلدکدہ معجزینی اطہار ایتک نفسی دنیا وآخرندہ پک بیوک مسئولیتہ دوشورمک ومماذاللہ تعالی ولی نعمتنہ عادتاً اہانت ایتک اولہ جفندہ شبہ اولدیغنے وبو عید صادق حضرت پادشاہی ایستہ شوافکار ایلہ ملوب الشعور اولدیغنے بناءً اگرچہ کافہ بندکان رقیت نشان وخصوصاً بو چاکرکشا کرا الاحان حضرت پادشاہی ایچون خدمت جہانقیمت جناب ولی نعمتدن بیوک شرف ومفخرت اولیوب ہستی لیاقت کترانہمہ نظراً قدر عالیسی پک بیوک اولان بر مأموریت جلیلہ دہ بولنہرق بونک وبونجہ الطاف واعطاف سنیۃ حضرت ولی نعمتک ادای تشکرندن ہر صورتہ عاجز وقاصر اولدیم حالہ مجرد احوال مشہودہ بہ قارشو نامی عجز ومعذرت کترانہمک عرضیلہ حاشا ثم حاشا استغنا معناستہ اولیوب یالکز مصالح سلطنت سنیہ یی سکتہ دن وقایہ قولرینہ مرحمتہ مأموریت موکولہ عبیدانہ مدن عفویورلقانسی عتبہ ثریا مرتبہ حضرت پادشاہیدن استرحامہ جرأت ایلدیکم رہین علم ...»

بو استعفا وافتادن مقصد سلطان عبدالعزیز خانی تامیلہ باب عالی بہ تودیع امور وترک مصالح ایتکہ مجبور ایتک ایدی . کامل پاشا او یون بوزانلقی ایدوب پیشمش آشہ صغوق صو قاعش و تربیۃ سیاسیہ یی تکامل ایتدیبرہ میان حکومت مطلقہ دہ بوکی اتفاقلرک نقدر چوروک اولدیغنی اثباتہ بردلیل دہا کوسترمشدر . [۱] زینب خانمک دائرہ سی بلا تدارک دخی بر مہمان تاجداری آغیرلیہ جتی مرتبہ دہ مرتب ایدی . مشہوردرکہ سلطان محمودخان ثانی و وکلا (اوزمانہ کورہ)

پادشاهی به منتظر اولدی . تشریف شاهانده کلبه دن چقبوب راسه استقبالی ادا و لازمه شکر و محمدتی ایفا ایتدی . نیچون زحمت ایدوب قپوده بکلدیکی طرف شهناهدن مقام تلطفده سؤال بیوریلنجه پاشای مشارالیه «دأب سلفه اقتدایه چالشیورم هارون الرشید وزیر برمیکنک قوناغنه کیتدکجه برمی پرده دارلق خدمتیه کامیاب اولور ایدی . افندمک علوقدر وشوکتی هارونه معادل بلکه فائقدر کوله کزه دوشن خدمتده بوابلقدر » زمینده جوابلرله محظوظیت سیه نی موجب نکتلهلر صرف ایلدی .

مدعو اولان وکلا برر برر کلدیکی حلاله فؤاد پاشا کجکدی [۱] سبب تأخری بانوده اولمی ایش... لاجل الدعوه صورت مخصوصده بر یاور کوندربلوب پاشانک کلک اوزره اولدینتی یاور عودتنده افاده ایلدی . یته تأخر ایدنجه امر پادشاهی ایله سالف الذکر مهردار محمد افندی دخی اعزام قلندی . محمد افندی یولده بوز طغان کمری جوارنده فؤاد پاشایه تصادف ایدوب همان حیواندن ایتنجه پاشا کندونه بر دعوتی

معیتریه برابر بر آقشام آنسزین اسکدارده دری زاده به (شیخ الاسلامقندن منزول ایدی و قونانغی الیوم اسکدارده پاشا قپوسی اولان برده ایدی) انظاره کیتلر . کتخدانک زیاده تلاش ایتدیکنی افندی کورنجه « تلاش اتمه تلاش اتمه ! بن سفره می افندمزه و حریمک سفره سی وکلا حضراته چقاریکز دیگر قپو یولداشلریده سن اداره ایدی ویر » دیمش و دائره جه هیچ صیقینلامش (چونکه هر آقشام قرق اللی طابله بک چقبوردی) حتی شهریار فردوس قرار کوردیکی اگر آمدن و اطعمه نلک نفاستندن ممنون اولوب صاحب خانه به « افندی سزک آشچی بن آشچیدن دعا اوسه . آشچیلری دکیه لم » تلطفیه اظهار نوازش بیورمش . زینب خانم دائره سیده بوکا مائل ایدی .

[۱] ۱۲۸۴ اوائلنده سلطان عبدالعزیز خانک اوروپا سیاحتندن عودتلرندن صکره صدر اعظم عالی پاشا مأموریت مخصوصه ایله کریده کیتنش و صدارت قائمقاملنی فؤاد پاشایه توجیه قلمش ایدی . او اثناده عالی پاشا کریده ایدی و فؤاد پاشا سلیمانیه سمتده صکره دن حسین عون پاشایه انتقال ایدن قوناقده اقامت ایتکده ایدی .

دھا کلدیکنی درك ایله محمد افندی به «جام نه اولیورسکز! عجله کر نه!» سوزلریله معاتبه ایدر کی کورندی . برلکده قوناغه کلدیله .

فؤاد پاشانک سبب تأخری نه ایدی اراده پادشاهی به نیچون دقیقه سنده اجابت ایتمدی؟ دیدیکی کی صحیحاً بانمودمی ایدی؟

بورلری جای نظر اولمشدر . واقعا راحتسز اولدیغندن بانموده بولمق احتمالی وارد ایدی لکن طور ومشوارنده استقام اولنان بوی ناز واستغنا سوء ظنه محل ویردی . کامل پاشایی قیصقاندیغنه وذات حضرت پادشاهینک اوله «ملکسز برحریفک» قوناغنه کیدیشدن خوشلانمدیغنه حکم اولندی . فؤاد پاشانک کامل پاشا ایله ارهسی ایو اولدیغنی و ۱۲۷۹ اتفاقده کامل پاشانک عهد شکنلکی اونوده مدیغنی اوورقه بی نذکار ایله آتوب طوتدیغنی مجبول دکل ایدی . فؤاد پاشا حقتده توجه ملوکانه درکار ایکن هر نه دن ایسه اوکیجه معامله ده متاقص کورلای .

یوسف کامل پاشا ایسه کرچکدن احیا اولمش درجه ده آثار شکر ومفخرت و آداب متداری کویستر و برعبد ملوک کی خدمت ولی نعمته قصور ایتمک چالیشیر ایدی . حتی حرمنک ذقیمت مجوهراتی وبهادار شیلرینی تول ایله اورتیلو بر آلتون تپسی به وضع ایله خاک پای شهر یاری به تقدیم ایتمش وخاقان جتسکان تولک اوزرنده برورقه اوزرینه یازلمش اولان «البد وما یملکه کان لمولاد» فقره سی او قویه رق تپسیدن یالکز بر مصحف شریف اخذ وتقییل ومتباقینی قبول ایدوب احسان ایتمک صورتیله صاحبنه اعاده بیورمشدر . عودت شهر یاریده کامل پاشا آرایه به قبول اولمق التفاتیله دخی دلیرنعم الطاف قلنمشدر . اواقشام ولی نعمت محظوظ و «عبدملوک» مستغرق عواطف نامحدود اولوب فؤاد پاشا من غیر مأمول اورته ده قالیورمشدر .

ایرتسی کونی کامل پاشا سرای هایونه عزیزتمله قوناغک مختار لرینی ده تقدیم ایتمش ایسه ده «جناب حق صاحب لرینه باغشلاسون» تمثیله مطیاً

خانه سه دونمشر فقط دیگر طرفدن قوّاد پاشایه قوناغک مصرف دفترلرینک خزینّه خاصه نظارتنه کوندرلمسی امر اولمشدر [۱]. مصارفی خزینهدن تسویه اولنق اوزره قوّاد پاشایه برقوناق یا ییلمسی اوتهدنبرو منوی ضمیر پادشاهی اولوب جانب هایوندن بویولده برتکلیف واقع اولدقجه مضایقه مالیه حیله قوّاد پاشا دائماً رد ایتمش ونهایت اثمائی قسماً خزینّه خاصهدن تأدیہ قلمق شرطیله مرکبیلر چارشونه اطرافدن برایکی یوک قوناق [۲] وعرصه اشترا وعلاوسيله قوّاد پاشا قوناغک انشا آتیه باشلامش وزیئده حدختم اولمشدی. برکیجهده قوناغک بویله استرداده مشابه بر معامله ایله اخذ ومالیه نظارتنه ترک اولنمی عجبانه دن ایجاب ایئدی؟ بر پاشایه سرای جسامتده برقوناق صکرده دن چوقمی کوردلی؟ دائره عسکریه یه قریب وتعلیمخانه یه ناظر وحاکم بر بناتک موقع وشکلنه نظراً بر محذور خاطره کلدیده ید خواصده بر اقلیبوب دولت نامنه کچیرلمسی واما کن امیریه دن اولمی آندمی تنسب وترجیح قلندی؟ کامل پاشانک بو خصوصه القات و اغوا آتی اولدیمی؟ یوقه قوّاد پاشایه افطار کیجه سی نظر دقه چارپان حرکات استغنا کارانه سندن متحصل بر اثر انفعال پادشاهی ایدی؟ بورالرنی قطعاً کدیرمک مشکدر هپنک بر آرایه کلدیکی اغلب احتمالدر. هر حالده قوّاد پاشانک غایت جانی صیقلمش وصاحبنه مؤال اولنمدن بر ملکک آلمی مصادره اصولنک دوامنی کوسترمزمی دیو سویلنهرک در حال استعفا ایتمش واستعفا سی اوزرینه قوناق اعاده اولندیفندن هم استعفا سی کیرو آلمغه وهم قوناغی تقدیم ایتمک حبالعبودیه مجبور اولمش ومع مافیه انشا آتیه صرف اولنان مبالغه دقتی عتبه علیایه عرض اولنهرق تماماً تأدییه اولندیفی حالده یالکز کندی طرفندن صرف ایدیلان مقداری آلوب خزینّه خاصیه عائد اولاتی رد واعاده ایتمش وکامل پاشا وجیل بک انتریه لرینک بو ایشده تأثیری اولدیفته بر درلوا اینانه مامشدر.

[۱] قوناغک قلفه سی موسیو بورزوا اسمنده بر فرانسز مهندس سی اولوب

انشات مصرفی الی بیک لبرایه بالغ اولمشدی.

[۲] ازجه قدمای وزرادن خلیل کاملی پاشا قوناقی.

حتی رفیق عالی پاشا کریددن عودتندہ کامل پاشایی مجلس والا ریاستدن
عزل ایتمشدر .

فؤاد پاشا ایچنہ گیرمک نصیب اولہدن قوناغی قابدرمشدر ذاتاً خستہ
اولوب ایرتسی نہ فرانہدہ نیس شہرندہ وفات ایتمکله (۱۲۸۵) اوزوتیبی
چوق مدت تمامدی ایتمشدر . مرجاندہ کائن عالی پاشا قوناغی دخی عینیلہ
بویلہ بر رمضان کیجہسی بقتہ آلمشدر . آره لرنده کی فرق بری صاحبندن
دیگری صاحبک ارتحالندن صکرہ ورثہسندن آلمش اولمقدن عبارتدر .

عبدالرحمن شرف

